



EN XERRIM =

SETMANARI BILINGUÈ, SATIRIC Y DE BON HUMO

Provincias: Un trimestre. . . 0'75 ptas.
Extranjero: Un año. 6'00
Número atrasado: 0'10

AÑO I ————— N.º 32
Sóller 11 de Agosto de 1917

Correspondencia y Administración
Luna 27.—SÓLLER
No se devuelven los originales

Cosas de Sóller

Com saben la majoria des lectòs sa meva delicada salut m'ha feta está posposta a nes llit per espay de varias setmanas y per lò tant impossibilitada de cultivar sas mevas aficions xerrimosa, pero avuy completamente curada (de salut y d'espans) torn agafà sa ploma y aqui me teniu, lectòs amats, disposta a defensà sa justici justa y a protestà amb totas sas mevas fòrsas, contra lo ilegal, contra sas fanfarroneras humanas y contra ets abusos que, valguense de sa nostra reconescuda bondat y paientss, tratan de fermós y mos fan diariament.

Avuy debatre un argument important. Se trata d'un robo que se fa publicament a nes sollericcs, el cual es tolerat, y casi m'atravesc a di complicitat per sas mateixas Autoridats.

A principi de Maij. si no vaitx equivocada, cuant se subastaren es trats de sas taules de vendre carn, es nostro Ajuntament concedi llicenci per establi una taula d'aquestas a nes trast de preferenci de devora sa font de plassa, amb sa condició precisa qu'es duenyo havia de vendre sa carn un real més barato qu'ets altres carnicés.

Així se fé pero es carnicé duenyo de sa dita taula de preferenci, a poc a poc anat olvidant intencionadament s'acort de s' Ajuntament, y a l'hora d'ara sa seva carn es venuda a nes mateix preu qu'ets altres carnicés.

¿Es un robo això? No'hu sé, pero a lo menos es un engan que se fa a nes pùblic. ¿Es s'unic culpable es duenyo? No y mil vegades no; s'Ajuntament que prengué tal acort s'havia d'havé cuidat de ferlo cumplí, y per lò tant son varios es culpables y moltissims ets enganats.

—Y encara hey heurá lectòs y lectoras que diran mal d'EN XERRIM, poguent voure cada dia provas palpables qu'es s'unic periòdic que s'interesa pes bè general des poble?

LA SENYORA ROSA

Complasensi...

Don Gabriel es dia qu'anà a Palma va aprofitá s'acasió per comprá una ratera que li feya molta falta per esterminá sa plaga de ratas que té per dins caseua, y al efecte entrá dins una drogueria en la qual v'assé rebut amb molta finura de part des dependent.

—Bon dia.

—Bon dia tengue.

—Venia per fé una compra.

—Segui, segui.

—Amb so seu permís. Idó vorá; un servidó som solleric y tenc una gran casa montada amb tot es lujo modern, pero me temut que per tot está ple de ratas y volia comprá una ratera ¿comprenden?...

—Si, si senyó; vosté vol comprá una ratera.

—Eso es, una ratera de fil de ferro d'aquestas modernas ¿sap?

—Si senyó, ja'l comprend; vosté vol una ratera d'aquestas modernas.

—Ni más ni menos; d'aquestas que tenen una porteta que se tanca totduna que té sa rata qu'hey entra engolida per un tros de xuya, ¿m'entén?...

—¡Ja heu crec qu'el comprec! Vosté vol una ratera moderna, de fil d'alambre que tenen un ganxet per penjari un tros de xuya, y una porteta que se tanta cuant entra sa rata ¿no es això?....

—Eso es. Que siga segura porque no'n puga foji cap.

—Està clà; que no'n pugue escapá una rata.

—Eso mismo; pero vorá: jo no me volla gastá mes qu'unas sis o set pesetas perqu'aixó no's cap cosa qu'haja d'anà a vistes ¿sap que vuý dí?

—Claro; vosté vol una ratera de fil d'alambre amb una porteta, que siga segura y que domés valgui sis o set pessetas ¿veritat?...

—Això mateix; fasce el favó de mostrarmen una.

—Dispensi, pero es mal és que a n'aquesta casa no'hem venut may rateras que compren senyó solleric?

—Y D. Gabriel sorti duptant si sa complassensi d'aquell dependent era una presa de pel.

SOR-LLEÓ

APURO...

Mols de pics es periodistas mos trobam ben apurats que per cumpli es compromisos no estam mica d'inspirats, Donant voltas a sa ploma estic ja fa llarc instant y de sa meva cabesa no surt res interesant. Y no'és que saltin asuntos que meresquin críticá; de tans que ni ha en cartera no sabem qual comensá.

Si parl de s'Ajuntament porque fa grans desberats es un mal que no interessa porque hey estam avesats. Si me queix des comestibles des seu preu tan elevat es cosa que ningú ignora porque tothom s'ha queixat. Si parl de Corts y ministres y des càrrecs elevats,

EN XERRIM

no'm surt, perqu'es periodistas
d'aixó estam esquelivats.

Sí detjet des grans politcs
es paperillos que fan,
tots he de criticá a una
y mala cara en feran.
Per confá cuentos y chistes,
aixó no'hu vuy intentá
perque la jent no pot riure
cuant te motiu per plorá.
¿Ydó, de que parlaré?...
¿Com me llevaré aquest pés?...
Lo milló es deixá sa ploma
y avuy no parlá de rés.

N'URBANO

y res tendrás aclarit,
pues sense haveró lletjít
llevó l'haurás de tirá.
— Es teu sobre poc alcansa;
escriume lo que voldrás
y lo escrit me lletjirás
cuant tornis vení de Franse.

Pep Nov

cualcuna totduna li giren s'esquena per
fogi més aviat que si vessen el dimoni.

No vulgues, Miquel Mulí,
essé tant brevetjedó
qu'a un atlot tant xerredó
m'agrada ferló desdi.

UN XEBETLÍ

D'ALARÓ

S'altre dia veniam d'Orient jó y es cá amb un sol que torrave. Es cá estava desesperat de set y cuant sentí es renou de s'aigo de sa siqui, amb so desitx de beure parti tot escapat, pero desgraciadament antes d'arribá a sa siqui sa topá en sa caldera de can Tofolet, en la qual hey havia aigo de sa que plogué fa mitx any y aquell animalet, abrassat de set, begué d'aquell aigo verdosa de s'aram y morí es cap de pocas horas. També diven per aquell barrio que sas ratas van a lloure per motiu que tots es moixos han estat víctimas d'aquella aigo enverenada. Noltros estam disposts de fé sabó per ferle neta pero necessitam molt da foc y tum per ferló y també tenim pó qu'en sa caló de sa fogatera se mescli es verdet y qu'haja de tocá sas consecuències es públic innoscent.

¿Será aquesta caldera es secret que té l'amo per vendre es sabó mes barato que no'l compre?....

UN CASSADÓ NOU

De SA POBLA

En nom de sant Llorens mártir, que va morí torrat demunt unes esgrelles com si fos una arengada, qu'hem sabut notícies des Corresponsal de sa Pobla. Gosa (g. a. D.) de bona salut y a tornat agafá sa ploma en tant de entusiasme com antes, y com a prova mos diu lo siguiente:

Senyó Directó: Agraiusc s'interés que se pren per adquirí notícies mevas, li particip que gos de completa salut y no he perduda s'afició a s'escriura, ni s'humó, ni tenc pó a nes cassinet ni a nes seus socio; es motiu des meu silenci son ocupacions de diferet índole que m'han obligat, contra sa meva voluntat, a fé aquest compàs d'espera, per emprende, si pot essé, amb més brio sa campanya xerrimosa, armat d'un bon látigo per ventar-lo sempre que sia necesari, per adressá es qui van torts y fé aná pes camí recte a nes que serçant volteras espenyan sembrats y trepijan vedats, per creurerse intangibles o superhomos, escudats per caciques, usant fanfarroniarías propis de covarts que sol brevetjan cuant estan segús que les guarden ses espalles.

Tenim molts d'asuntos en cartera qu'els anirem desarrollant a poc a poc perque sian mes sabrossos y comentats.

Segú servidó seu

Es CORRESPONSAL

**

Segueix s'incansable Corresponsal.

No mos faltan assuntos per tractá, ara en tenim un entre mans pero encara tot es con-

De sa Regió

De BUÑOLA

Sas oficialas de sa fàbrica de bossas de ca sa Minera estan que treuen tumei pes nas y envien tantas pestes y llamps a n'EN XERRIM que si Deu hagués escoltat es seu bram a l'hora ja no quedarian restos d'ell, y tot perque disapte passat les cantá sa veritat clara y llampant.

Disapte passat sas mes pocas vergonyas de dita fàbrica volgueren venjarsé y ja que no pogueren lograró amb so Corresponsal descarregaren es seu furor amb un nin que repertia EN XERRIM; le enviarén a sercà y cuant s'atlot comparegué, unes per devant y altres per derrera l'envestiren y sempenta d'una y sempenta de s'altre li feren ballá nn mal copeo, y per final li prengueren tots es XERRIMS que duya, les teren mil trossos y llevó enjegaren aquell innocent en mals modos.

Aquest acte denota que sas qu'el feren son unes caps-buits, pero no mos estranya perque son fredinas qu'a nes plé de s'ivern aprofitan sa claró de sa lluna per remená sas figués d'un bon figuerolé, com també s'emparen de s'ombra de qualche olivera o pi per fé cossas que sols Deu las veu, com també esperan ocasió de que sa mate les gir s'esquena per jugá a passa passa foradí, y per aixó no mos estranya perque allá ahont no hey ha vergonya es inutil sercarni.

Molt de greu mos sap qu'unas hajan de pagá es mal d'altres, perque sempre ni ha d'innocentes y per lo tant qui es confrare que prengui candela.

Noltros...

...olvidam aquest moment
amb que fort mos ofengueren
que sabera que sas qu'el feren
no tenen coneixament.

CORRESPONSAL

A sa fàbrica de ciment d'en Já, hey ha un jove que brevetja d'essé un des millós carretés, pero ell meteix si tengués es correspondent sentit comú voria qu'en lloc de mena es mul es és mul qu'el mena a ell.

Cuant parla de famellas sa vol pintá es pinxo, diguent que fa anemorá sas que vol; pero sa veritat és que si s'acosta a

fús y boirós, es un ennigulat farest que sa forma d'immoralidats públicas, malicia y poidura, incivisme é incultura, intencions mansas, instins baixos y agoistas; es sa societat de *Los Quince*, encara que sols sigan tres es qui la forman.

No está malat es Corresponsal, no; pero devant aquest trist espectacle de veura *la virtat escarrecida* per uns senyós que per ara son ets amos des poble, que pretenen d'honoradés, mos creguí EN XERRIM, sa ploma mos cau de sas mans.

Un dia s'ocupá aquest Corresponsal des comensament d'aquest ennigulat comentant sa sessió de s'Ajuntament en relació a sa dimissió des secretari. Era alló una taca bruta dins un cel net de tota altre mácula. Pero aquesta taca ha anant augmentant y acumulant bajesas y brutós, sa negró s'ha estesa per tot es firmament y eclipse es sol de sa justici.

Apesá de tot, inclús lo dit per «La Vanguardia Balear» qu'amb aquest asunto posa es punts demunt sas is, *Los Quince* acordaren torná nombrá secretari aquell dimisionari espontàneo.

Pero gracias a Deu es Cassinet sen ha ocupat y tal vegade tenga temps de posá es paramayo.

(Continuaré)

De ESPORLAS

Hem rebut es siguiet telegráma:

Dia—5—celebróse por elementos —políticos— mayoría conservadores —ingnorarse— resultado —hay entusiasmo— esperando —interesante— cambio —daremos— cuenta.

UN ESPORLARÍ

D. Artá

Cuarta Setmana

(Continuació de s'argument de sa pel·lícula artanenca:

Una Comedi mal jugada)

SA MANERA D'OBRÁ D'UNA BRUXA

Disapte passat deixarem sa mestressa Tonina y na Margalida dins sa cuina y en Guiem Debray dins s'entrada pensant sas paraules que li havia ditas na Margalida.

Després d'haverse fet carrec de sa comedi que li volía jugá sa *sorra* veya, se aixicá y s'entrà per dins sa cuina y decidió a di sa veritat sa dirigi a sa mestressa Tonina y li digué aquestas o perescudas paraules.

—Na Margalida sa vostra fia no fa gaire que m'ha dit que tenia mandat vostro de treurerme defora y jo ara no venc per demanarvos explicacions de perqu'heu fet això; he entrat solament per dirvos qu'una persona que conege s'educació emplea altres medis més razonables per en-

jegá un'altre persona. Vos amb aquest obrá vostro vos heu demostrat qui sou; jo trop que no té trectament de persona qui no té modals y való per di cara a cara a un altre sas queixas que puga tenir d'ell. Jo sé que no vos he faltat en res ni per res, se qu'he gordat més respecte qu'es que sa mereix la casa y sin embargo m'enjegau igual qu'enjegá un animal; y si me sap greu de sa forma, en canvi estic content de narmen per no habitá amb personas mal educades, com vos, que s'educació no la coneixau ni de vista. No crec que sa meva presenci deshonri en lloc, no com vos que si vos examinave sa vostra vida des dia que nasquerreu fins es dia que vos casareu trobaria qualche cosa que corria pes carré (¿No's vé Miquel?)

Ditas aquestas paraules amb tota sa tranquilitat que dispón en Debray, qu'és molta, sortí a defora sense saludá a aquell lobo vestit de mé.

Y desde aquest dia comensá sa guerra y entren amb escena ets altres personatges perque sa *frare* veya vejent qu'és plano o comedi havia fracasat totalment contá embuis a n'es seus fiys y a n'es seu homo, qu'és un *toni noni*, perque li tenguessen rencó y li fessen pó.

La setmana qui vé contarem sas peripècis principals de sa pel·lícula que son a sa tercera part que sa titulará

PERIPECIS DE NA MARGALIDA

(Acerbaré)

XERRIMADES

No totes sas personas del mon tenen es mateix gust.

Ni ha que tornan locos per ses enseñades mallorquinas y ni ha que no las poren veure.

Per això no estrenyam que també heya haja mestresses solleriques que seguit seguit detetecten EN XERRIM, apesá d'essé es setmanari del dia.

Y també hem notat que sas que diven malides nostre diari son sas que mereixen mes críticá.

Vaja mestresses criticonas d'avuy endavant.

No anirem més d'emperons seguirem sa vostra pista, fent una general llista amb sos vostros fets y noms.

Dimarts passat a sa sessió de s'Ajuntament sa lletji una protesta, que fan es veinats des carré de Pastó contra sas pocas condicions igiénicas que reuneix sa fàbrica de teixits del senyó batle y jermá.

En efecte es una veritat tan grossa qu'és seu duenyo, per essé un bon batle

ja no havia d'esperá que fossen es veinats que se queixassen, sino qu'ell, qu'heu comprén tant o més qu'ets esterns, ja hu havia d'havé remediats.

Sa justici ha de se per tots, l'amó'n Francesc; sa vostra fàbrica per no tení sa corresponent ventilació castiga sa vida de sas trabayadoras; alló pareix una presó devall terra.

Y sin embargo ja voreu lectós que don Francesc Enseñat, alcalde de Sóller y dueño d'una fàbrica de teixits que no reuneix cap condició igiénica, encara la treura neta.

El tiempo lo dirá.

A sa mateixa sessió D. Miquel Colom, defensà sa necesitat de posá a Sóller un altre costura de ninas.

Y el senyó Puig (a) Fresco no va estar conforme.

¿Será qu'el senyó Puitx preferix que siguem analfabetos perque no sapiguem coneixe es seus dois?

¡Ah, *tuig; tuig*, quin dia serà aquell que te vorem aplanat!

Dissapte se reuniren sas juntas directivas des partits avansats de Sóller per tractá d'assuntos de trascendental importància pero *finis finis* no feren res més que representá aquella comedi titulada: *Por no entenderse.*

Per remato cuant sortiren de s'Asamblea s'armaren d'una granera y sa posaren a matá ratas pes carre de sa Lluna.

¡Aixó se diu fe política!

Mos contan des Port de Sóller que per allá tenen un pic o dos per setmana una senyora sollerica, que viu pes carré de la Victori, que per essé tan mermuladera mereix que la posin demunt EN XERRIM per imperecedero recuerdo.

Si una té grossas sas galtas, si aquella festetja o no, si aquest té tantas de faltas si aquell altra es polissó, aquella llengüeta seva no para en tot lo sant dia, y es que se firma voldria que mirás per dins caseva, sas faltas, y las voria.

Es PATRÓ KUMPU

Diumenge sa sortearen es vint duros entre sas personas caritativas qu'ajudan amb quatre décimas a nes sosteniment de l'Hospital.

Hem rebuts varios escrits que posan dudas a sa coincidència de sortí sa joya a nes primé nom.

Noltros no dubtam de sa noblesa de sa junta que se cuida de tal benemerit asunto, pero no porem menos de fe constá lo que mos envian.

No perque sia any de guerra mos hem d'entregá a n'es desconsol y a sa tristó; al contrari, a mal temps bona cara y devetirmós cuant poguem.

Així heu ha pensat es nostro amic Ramón Arbona (a) Rom, propietari de sa taverna *Ca na Tascona*, des carré de sa Creu. Aquest amic nostro, desitjós de recreá es vencindari, ha organizat gran festa a n'aquell carré, per a nit y demá vespre.

Diumenge passat passetjaren un bou, com anunci acostumat de festa.

A Ca na Tascona anit
ferán per da bon sopá
a n'es que vulgan menjá:
estufat, caragols, frit,
peus y butse ben servit
y entre mitx un bon vinet
per tení alegre es cosset.
No hey fasceu falta y voreu
qu'es ventre vos omplireu
per un preu molt barat.

Demà decapvespre correugudas de totas castas y es vespre música per recreá es sentits a sa gentade que se promet qu'hey acudirà.

EN XERRIM no hey ferá falta per prendre quatre apuntes del natural.

Tota persona forense
qu'a Palma haja d'aná
molt barato pot mentjá
a sa FONDA SOLLERENSE

Plassa Juanot Colom (Des tren) n. 3

Dins es confessionari:

—¿Cuants de Deus hey ha?..

—Un

—¿Cuantas personas?

—No'hu se a n'això. A dins Sóller tot sol ni ha deu mil.

Mos contan de pes carre de la Már.

Es llenguatje d'una ex-batlesa:

Un dia de la setmana passada una modista, que per lo mona y simpática qu'és mereix essé tratada en tota classe de respectes y de consideracions, va essé maltrada per una ex-batlesa, que soliment perqu'es rica se pensa que sa gent que passa per devant casevà está obligada a vé de passá de peu puntas per no molesta ia senyora ex betlesa.

Serian las dues des capvespre cuant passá per devant ca s'ex-batlesa sa modista que sen anava a té seina, y porque ieyá moxonias a un ninet, sortí sa lleone a una finestra y li doná una mal tratada d'aquellas qu'és carretés donan a nes muls. La tratá de mal criada, da poca vergonya, d'escandalosa y no la mossegá porque no li arribava.

Jesús Maria Santisimeta quin barramot! Ni una peixetera d'aquellas de per Santa Catalina el té tant farest!

¿No considera aquesta lleone semidomesticada, qu'ella cuant li passa pes seu

real salero sa posa a tocá es piano y fa mal de cap a tot es carré? Si té es sentit tant fi y no vol que la molestan que sa posí cotó dins sas oreyas o que vaja a dormí a demunt es puig de l'otre y si no que se dormí demunt es puig que te a casevado. Ex-batlesa l'advertím que si es tan insultadora en que siga tant... senyora nirá demunt EN XERRIM

Aproposit des piano:

¿Per quin motiu es qu'aquí a Sóller a n'es pianos no les marcan s'impost y fan pagá a n'es duenyos lo que marca sa Lley?..

Noltrós hem sabem varios que no pagan y trobam molt injust que tots aquests senyors que se permeteixen tal lujo no les fassen pagá sa patent corresponent.

Si fos un pobre qu'heu tengués per gonyarre sa vida ¡pobret d'ell!

Qu'es lo que sabem de sobres y sant Pere ja'hu va di: ¡Ay pobres de voltros probes sou dignes de competi!

Mos han assegurat per cosa certa que s'emprasi des balls de *Ca na Vea* sollicitá a sa *Lira Sollerense* un cuants músics per accompanyá sas bailarinas y es Directó li contestá que dins sa banda no hey havia elements necesaris.

Y ara es músics retirats, per suprimi un gasto gros a s'empresari, han tornat tréure ets instruments per ocupá es Iloc qu'en tota sa Lira no s'han vists escapassos d'ocupá.

¡Vaja una música que tenim a Sóller! Com sa d'*Albacete* trenta bombos y un clarinet.

Entre es Redectós d'EN XERRIM reina un desconsol impossible d'esplicá. Es motiu domés es porque el senyó directó del «Sóller» mos ha suprimit es canvi, sense esplicá el motivo ni razón.

Cada diumenge decapvespre mos reuniam tots es Redectós per comensá a reperti ets articles, y ni havia un d'ells que casi totduna sa dormia. Diumenge passat que mos reunirem, com de costum, tots varem extrenyá qu'es companyero dormidó no se dormis y qu'estava tot nirviós, igual que si no tengués repos a sa cadira. Li preguntarem es motiu y mos contestá:

—Estic nirviós porque no me puc dormi.

—¿Y com així? Li preguntarem.

—Perque primé agafava el «Sóller» y letjint es vuits y nous y sas fantasias d'aquell iluso totduna me quedava dormit, pero ara que mos han suprimit es canvi no me puc dormi porque me falta s'infalible remey que tenia.

En vista d'aixó acordarem suplicá a sa

Direcció del «Sóller» que mos torn establi es canvi, soliment per satisfé es gust de dormirsé, a un companyero nostro.

Diu així sa suplica:

Senyor director del «Sóller»

Sin motivo ni razón vosté mos privó el canvi de su semanario que tan dignamente le estampa trozos ya publicados, y la Redacción d'EN XERRIM le suplica que siga otorgandonos el canvi soliment por satisfacer el gusto de un compañero nuestro que con él se dormia todos los domingos por la tarde.

Esperando vernos complacidos, mos ofrecemos a vosté seguros servidores.

Los redactores del original semanario,

EN XERRIM

Per falta d'espai deixam de pública un escrit de Buñola; un de Franse y un *carró pleno* de xerrimades. Altre vegade mos han tornat envia un procés atacant sa coneguda pentinadora *Magdalena*. Aquest escrit ha arribat cuant ja teniem EN XERRIM a punt d'enforná y no hagut manera de publicar-lo. (Si Deu vol) la setmana qui vé.

També a derrera hora hem rebut un article d'Artá sobre sa festa de San Seuvedó que de cap manera y amb molt de pesá nostro hem pogut publicá. Paciènci y fins disapte,

Juventut eterna...

...se consigueix usant s'AIGO TRIUNFAL POGRESIVA, que garantisen que no conté nitrat de plata ni sustancis nocivas a sa salut.

No embruta sa pell ni taca sa roba.

Preu: 5 pessetas botella.

¡Fora cabeis blancs! ¡Viva sa juventut! En venen a Palma: perfumeria Ingresa, a se Caden 6 — Perfumeria Oriental, Quint 1 y 3 — Perfumería de D. Lluc Canals, Brosa 10 y el SOLLER: Germanas Estades, Plassa Constitució 16 y a sa Perfumeria Artística, Lluna 5 y a totes sas principals perfumerías d'Espanya.

III Qui torna en sos cabeis blancs es porque vol!!!

A sa fonda Palmesana que té l'amo Andreu Ramón tots es dormitoris son amb ventilació molt sana; y per llevarse sa gana trobaran plats variats amb bon esmero arreglats servits amb gran prontitud y amorosa servitud y tot a preus rebajats.

Si voleu sebre ahont es carré de Cocheras, tres.